

Terugblik Genootschapsdag 2025

Op zondag 6 april 2025 vond de jaarlijkse Genootschapsdag plaats. Het thema was dit jaar 'Mythen en mystiek'. Meer dan 90 donateurs, geïnteresseerden en andere betrokkenen kwamen op deze zonnige dag naar de Sophiahof in Den Haag om het programma bij te wonen en andere liefhebbers van Couperus' werk te ontmoeten.

Door José Ursem-Kuilboer. Foto's: Con Molenaar en Linda Schaap.

De Genootschapsdag begon gewoontegetrouw met koffie en thee in de foyer en op het terras van de Sophiahof. Of aan de tafel van het genootschap, waaraan je tussen de bedrijven door terecht kon voor Couperus Cahiers, *Arabesken* en overige Couperiana. Daarna opende voorzitter Simon Mulder officieel de bijeenkomst. Na een korte terugblik op het afgelopen jaar, waarin hij inging op zowel hoogtepunten als dieptepunten, gaf hij kort het woord aan Caroline de Westenholz. Na het verdrietige nieuws van het sluiten van het Louis Couperus Museum in 2024, was er ook weer goed bericht: De Westenholz heeft een Fonds *Rondom Couperus* opgericht, bedoeld voor het ondersteunen van de cultuur van het fin de siècle in de ruimste zin des woords, waarbij de voorkeur uitgaat naar het werk en de persoon van Louis Couperus.

Schrijversmythen

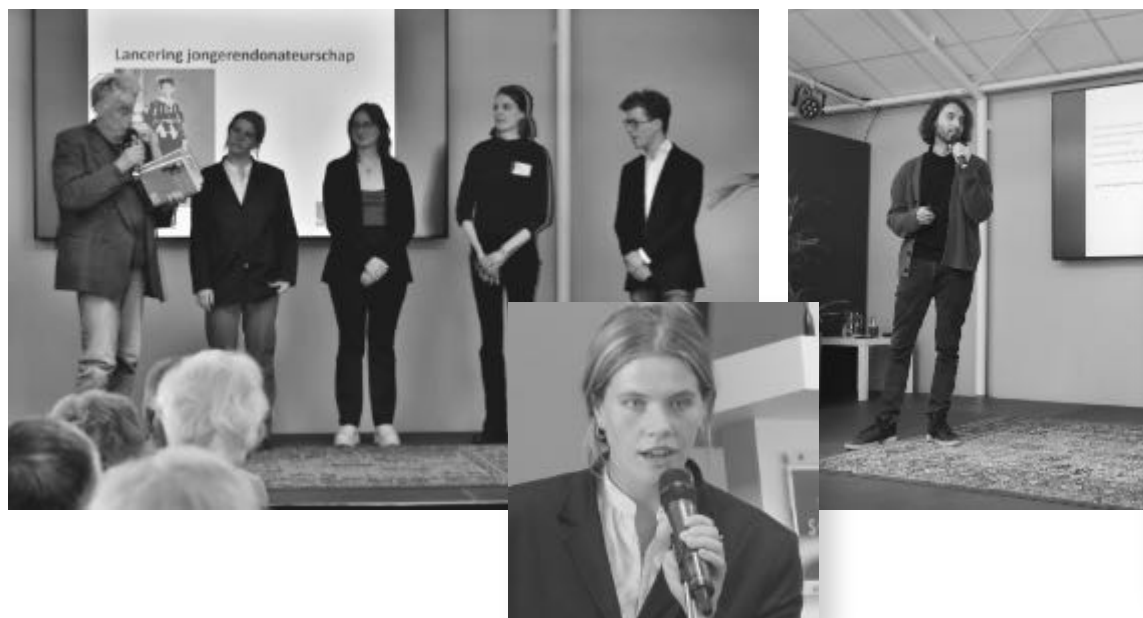
Hierna was het woord aan de eerste spreker van deze genootschapsdag, Sander Bax, die sinds vorig najaar hoogleraar Contemporaine Nederlandse literatuur en cultuur in een transnationale dynamiek is in Leiden. Het thema van zijn lezing was 'Schrijversmythen', aangezien hij daar recent een nieuwe Nederlandse literatuurgeschiedenis over schreef. Dit werk is helemaal gecentreerd rond de verhalen die in de Nederlandse literatuur tussen 1880 en 2020 over schrijvers zijn opgebouwd: mythes van bohemiens, van Grote Schrijvers, van publieke intellectuelen. Schrijvers ontwikkelen zich als publieke figuren en veranderen van mens in mythe. Zij geven in hun optredens vorm aan vaak tot de verbeelding sprekende verhalen over hun schrijversschap. Bax ging in zijn lezing uiteraard in op de schrijversmythe rondom Couperus, die het imago van de elegante dandy heeft. In zijn eigen tijd noemde Lodewijk van Deyssel *Extaze* 'een daad van dandyisme'. In onze tijd zegt Couperusbiograaf Rémon van Gemeren dat Couperus een dandy speelde. Maar wat houdt dandyisme eigenlijk in? Is een dandy een politiek fenomeen, een vorm van verzet, of een levenskunstenaar die een nieuw

soort aristocratie herinvoert in tijden waarin aristocratie in verval is? Of is dandyïsme een literaire of artistieke stijl? Als publieke figuur lijkt Couperus goed aan de definitie van een dandy te voldoen, namelijk die van een man die veel aandacht besteedt aan zijn uiterlijk en voorkomen. Maar is hij dat ook als biografische figuur of in zijn werk? De vraag ‘was Couperus een dandy?’ is volgens Bax een vraag waarop uiteindelijk verschillende antwoorden mogelijk zijn.

Afscheid Cahierredactie en welkom jongerendonateurs

Na deze lezing waren er voor de pauze nog een drietal onderwerpen: allereerst nam het bestuur afscheid van de Cahierredactie. Met veel enthousiasme en inzet hebben zij – vanaf 1995 – negentien boeiende Couperus Cahiers gepresenteerd. Zij hebben hun werkzaamheden nu overgedragen aan de redactie van *Arabesken*. Het bestuur dankte de Cahierredactie – Marianne Hezemans, Mary Kemperink, Petra Teunissen en Gé Vaartjes – mede namens alle donateurs voor hun inspirerende werk voor het genootschap. Op onze website vindt u een overzicht van alle verschenen Cahiers tot nu toe (louiscouperus.nl/bibliotheek/cahiers).

Vervolgens introduceerde bestuurslid José Ursem-Kuilboer het jongerendonateurschap van het Louis Couperus Genootschap. Dit jongerendonateurschap is bedoeld voor jongeren tot en met 35 jaar die het (onderzoek naar het) werk van Louis Couperus een warm hart toedragen. Zij ging in gesprek met de eerste vier jongerendonateurs en riep de donateurs in de zaal op om dit initiatief in hun eigen omgeving rond te bazuinen. Willen we blijven voorbestaan, dan kunnen we natuurlijk niet zonder jongeren die geïnteresseerd zijn in het werk van Couperus. Het was mooi om te zien en horen hoe de vier – Clara van Daal, Jeltsje van der Mark, Femke Stasse en Maurits van Woerkom – hun enthousiasme voor Couperus wisten te verwoorden. Hierna was het tijd voor het optreden van een van hen, Femke Stasse. Zij is zangeres en theatermaakster en heeft het sprookje *Psyche* van Louis Couperus als inspiratiebron gebruikt voor haar theatervoorstelling 'Tussen hemel en dorpsplein'. Zij schreef liedjes gebaseerd op teksten uit het boek en liet de bezoekers van de Louis Couperus Genootschapsdag hier alvast een voorproefje van horen.

Spreekende stilte

Na de pauze werd de tweede spreker, Gerlov van Engelenhoven, ingeleid door Simon Mulder, met een levendig voorgedragen fragment uit *De stille kracht*. Het tweede deel van het thema van deze dag, mystiek, verwees naar zijn lezing over de vele soorten stilte in *De stille kracht*. Universitair docent Van Engelenhoven is cultuurwetenschapper en geeft colleges over postkoloniale herinnering, recht en cultuur en culturele interactie. Hij is geïnteresseerd in stilte verstopt achter

woorden, veelzeggende stilte. Die is ook veel te vinden in de roman van Couperus, betoogt hij. De 'stille kracht' wordt meestal opgevat als stil verzet tegen het koloniale gezag door de plaatselijke bevolking, of als een mysterieuze tegenwerking die vanuit het land zelf lijkt op te komen, alsof de Indische omgeving, de natuur zelf, probeert om de indringers weg te jagen. Daarop zijn nog twee aanvullende interpretaties, namelijk dat 'de stille kracht' ook gezien kan worden als wederzijds onbegrip tussen de oosterse en westerse cultuur of het doodzwijgen van dingen die je liever niet onder ogen ziet. Met de 4 W's (wie, wat, waar en waarom) bouwde Van Engelenhoven zijn lezing op een verrassende manier op en liet ons weer eens op een andere manier naar dit meesterwerk van Couperus kijken. Want hoe mystiek is die 'stille kracht' nou eigenlijk? Aan het eind van de roman is resident Van Oudijk in ieder geval 'om'. Hij is 'voor het eerst van zijn leven (...) bijgelovig, onoverkomelijk bijgelovig, gelovende aan een stille kracht, die school waar wist hij niet, in Indië, in de grond van Indië, in een diep mysterie, ergens, ergens – een kracht, die hem kwaad wilde, omdat hij was Europeaan, overheerser, vreemdeling op de geheimzinnige heilige grond.'

Hebt u de genootschapsdag gemist of is deze lezing alweer een beetje weggezakt? Niet getreurd, want het is allemaal na te lezen in deze *Arabesken*.

Couperuspenning voor het eerst in tijden weer uitgereikt

Na deze boeiende presentatie stonden er nog twee onderwerpen op de agenda: ook dit jaar konden we weer Couperusgenootschapsspeldjes overhandigen aan twee

donateurs die het genootschap al 25 jaar ondersteunen. Ook reikten we, voor het eerst sinds lange tijd, de Couperuspenning weer uit. Dat laatste met enige vertraging, want eigenlijk zou deze penning al in 2024 uitgereikt worden, maar dat kon toen door omstandigheden niet doorgaan. Voorzitter Simon Mulder overhandigde de penning aan een blij verraste Annebeth Simonsz. Zij ontving de penning voor haar jarenlange inzet voor het genootschap. In haar periode als voorzitter heeft ze veel voor elkaar gekregen: de website werd vernieuwd, de ledenadministratie en de verkoop van de uitgaven werd gedigitaliseerd en er werden aansprekende bijeenkomsten georganiseerd: niet alleen genootschapsdagen maar ook een boeiend symposium over biografieën, lezingen en wandelingen in samenwerking met het Louis Couperus Museum en met andere literaire genootschappen. Ook begeleidde zij twee stagiairs. Simon Mulder roemde Annebeth Simonsz om haar creativiteit en haar vermogen om mensen met elkaar te verbinden.

We sloten de Genootschapsdag af met een drankje en Indische hapjes in de foyer en de tuin van de Sophiahof. 🍷

